

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi
İQTİSADİ İSLAHATLAR
ELMİ TƏDQIQAT İNSTİTUTU

İLLİK

HESABAT

2015

Bakı şəhəri – 2016

MÜNDƏRİCAT

Giriş

- I. Elmi-tədqiqat işləri
- II. Xarici əlaqələr
- III. Veb sahifənin idarə olunması
- IV. Layihələrin idarə olunması
- V. Elmi və elmi-texniki tədbirlərin təşkili
- VI. Nəşr fəaliyyəti
- VII. Kadr potensialının gücləndirilməsi
- IX. Elmi katiblik üzrə işlər

GİRİŞ

Hesabat ilində İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunun fəaliyyətinin müasir tələblər səviyyəsində yenidən qurulması istiqamətində tədbirlər davam etdirilmişdir.

Belə ki, 2015-ci ilin əvvəlində İnstitutun Elmi Tədqiqat İş Planı İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun tərtib edilmiş və müvafiq şöbələr və struktur bölmələrlə razılaşdırılaraq cənab nazir tərəfindən təsdiq olunmuşdur. İlin əvvəlindən etibarən İnstitutun Elmi-Tədqiqat işləri qeyd olunan plana uyğun təşkil edilmişdir.

İş Planını aşağıdakı istiqamətlər üzrə müəyyənləşdirmişdir:

- I. Elmi-tədqiqat işləri;
- II. Xarici əlaqələr;
- III. Layihələrin idarə olunması;
- IV. Elmi və elmi-texniki tədbirlər;
- V. Veb sahifənin idarə olunması;
- VI. Kadr potensialının gücləndirilmə;
- VII. Nəşrlər;
- VIII. Elmi katiblik üzrə işlər.

Hesabat ilində İş Planından əlavə bir sıra Dövlət Proqramları üzrə İnstitutun icraçı olduğu tədbirlər uğurla yerinə yetirilmişdir.

I. ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİ

2015-ci ildə İş Planı üzrə nəzərdə tutulmuş aşağıdakı istiqamətlərdə və mövzularda elmi-tədqiqat işləri yerinə yetirilmişdir:

Problem 1. Azərbaycan Respublikasında Ümumi Tarazlıq Modelinin işlənilməsi

“İstehlak bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin təhlili və modelləşdirilməsi”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.n., b.e.i. V.Ə.Rüstəmov, A.S.Süleymanov

İcraçılar:

N.M.Ələsgərova, R.R.Musayev, E.H.Bağirova, S.X.Xankişiyev

Tədqiqatın məqsədi Azərbaycan Respublikasında istehlak bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin təhlili və qiymətləndirilməsi üçün tətbiqi modellər işlənilməsindən və mütəmadi olaraq, konkret şəraitin tələbləri və bu istiqamətdə əldə olunmuş yeni elmi və praktiki nəticələr nəzərə alınmaqla, onların təkmilləşdirilməsindən ibarətdir.

Tədqiqat nəticəsində müasir nəzəri-metodoloji yanaşmalara və mütərəqqi beynəlxalq təcrübələrə əsaslanaraq Azərbaycan Respublikasında istehlak bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin təhlili və qiymətləndirilməsi işini təkmilləşdirmək üçün tətbiqi modellərin işlənilməsi, onlardan istifadə etməklə cari vəziyyətin təhlili və qiymətləndirilməsinin aparılması və bu əsasda istehlak bazarının tənzimlənməsinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün əsaslandırılmış təklif və tövsiyələr hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. Bununla yanaşı, tədqiqatın ilkin mərhələsində işlənilmiş modellərin sonrakı dövrlərdə mütəmadi olaraq, konkret şəraitin tələbləri və bu istiqamətdə əldə olunmuş yeni elmi və praktiki nəticələr nəzərə alınmaqla, təkmilləşdirilməsi və yeni modellərin işlənilməsi və istifadəsi də nəzərdə tutulur.

Hesabat dövründə mövzu üzrə, tədqiqat planına uyğun olaraq, aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- İstehlak bazarının mahiyyəti və sosial-iqtisadi sistemin tərəqqisində yeri və rolu araşdırılmış;
- Müasir dövrdə istehlak bazarının, formalaşması, inkişaf və tənzimlənməsinin nəzəri-metodoloji əsasları öyrənilmiş;
- İstehlak bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərini səciyyələndirən əsas göstəricilər, onların qiymətləndirilməsi meyarları və onlar arasında qarşılıqlı əlaqələr öyrənilmiş və sistemləşdirilmiş;
- İstehlak bazarında kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinə səbəb olan əsas amillər və onların təsir mexanizmləri öyrənilmiş;
- İstehlak bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin təhlili və qiymətləndirilməsinin metodiki məsələləri tədqiq olunmuş və bu məqsədlər üçün istifadə edilən modellərin müqayisəsi aparılmış, üstün və zəif cəhətləri müəyyənləşdirilmişdir;

- İstehlak bazarında mütəmadi olaraq aparılan monitorinqlər üzrə toplanmış məlumatlar sistemləşdirilmişdir;
- Azərbaycan üçün daha münasib modellər seçilmiş və yeniləri işlənilmiş, bu modellərin adekvatlığının yoxlanılmasına və onların köməyi ilə müvafiq təhlil və qiymətləndirmələr aparılmasına başlanılmışdır.

İşin icrası növbəti ildə də davam etdiriləcəkdir. Bu zaman tədqiqatın ilkin mərhələsində işlənmiş modellərin mütəmadi olaraq konkret şəraitin tələbləri, bu istiqamətdə əldə olunmuş yeni elmi və praktiki nəticələr nəzərə alınmaqla təkmilləşdirilməsi, yeni modellərin işlənilməsi, tətbiqi və bu əsasda ölkədə istehlak bazarının tənzimlənməsinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün əsaslandırılmış təklif və tövsiyələr hazırlanması nəzərdə tutulur.

**“Mövcud makroiqtisadi proqnozlaşdırma metodunun və
Nazirlikdə istifadə olunan modellərin qiymətləndirilməsi və
təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin verilməsi”**

İcraya məsul rəhbər:

i.e.d., prof. V.M.Vəliyev

İcraçılar:

i.e.d.V.M.Vəliyev, i.e.n.V.Ə.Rüstəmov, i.e.n. A.D.Hüseynova, M.M.Mehdiyev.

Tədqiqatın məqsədi—müvafiq nazirliklərdə, dövlət qurumlarında, elmi-tədqiqat müəssisələrində və digər təşkilatlarda istifadə olunan və ya işlənən makroiqtisadi proqnozlaşdırma metodları və modellərinin imkanlarının öyrənilməsi və mövcud makroiqtisadi proqnozlaşdırma metodunun və Nazirlikdə istifadə olunan modellərin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin verilməsindən ibarətdir.

Tədqiqat işi çərçivəsində, plana uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi və Mərkəzi Bankında, eləcə də digər aidiyyəti qurumlarda qərar qəbuletmə prosesində istifadə edilən yardımçı modellərin işlənilməsi üzrə məlumatlar toplanılmış və bu istiqamətdə beynəlxalq təcrübə araşdırılmışdır.

İlkin olaraq elmi-tədqiqat məqsədi ilə istifadə olunan modellər - sahələrarası balans modelləri, sosial hesablar matrisi əsasında qurulmuş multiplikativ modellər, ümumi tarazlıq modelləri, stoxastik ümumi tarazlıq modelləri, orta və uzunmüddətli ekonometrik modellər seçilmişdir. Siyasət qərarlarının hazırlanması üçün iki modelin işlənilməsi vacib hesab edilmişdir: maliyyə proqramlaşması və siyasəti (FPP) modeli və qısamüddətli aqreqatlaşmış makro ekonometrik model. Modellərin elmi tədqiqat və siyasət qərarlarının qəbulunda effektivlik və davamlılığın təmin olunması üçün onların əlaqələndirilməsi və istifadəsinin xüsusiyyətləri üzrə təkliflər verilmişdir.

**“Azərbaycanın Ümumi Tarazlıq Modeli əsasında investisiyaların
ölkə iqtisadiyyatına təsirlərinin qiymətləndirilməsi”**

İcraya məsul rəhbər:

i.e.d., prof. V.M.Vəliyev

İcraçı:

Tədqiqat işinin əsas məqsədi dövlət və özəl, xarici və daxili investisiyaların ölkə iqtisadiyyatına təsirlərinin balans, sosial hesablar matrisi(SHM) multiplikator modelləri və Azmod Ümumi Tarazlıq (Azmod) modeli vasitəsilə qiymətləndirilməsidir.

Bu istiqamətdə nəzəri-metodoloji baza nəzərdən keçirilmişdir, beynəlxalq səviyyədə işlənmiş məqalələrlə tanış olunmuşdur. Eyni zamanda institutda Azərbaycanın Ümumi Tarazlıq modelinin qurulması tədqiqat işi çərçivəsində işlənmiş modelin məlumat bazası olan SHM və onun müxtəlif multiplikator modelləri tam olaraq araşdırılmışdır.

2011-ci ilin rəsmi statistik məlumatlar bazasında, 19 iqtisadi sahə timsalında SHM ümumi multiplikator modeli əsasında kapital qoyuluşlarının ümumi iqtisadiyyata təsiri modeli işlənmişdir. Alınan nəticələr hər hansı bir iqtisadi sahədəki kapital qoyuluşu artımının ümumi iqtisadiyyatda iqtisadi sahələrin məcmu tələbinin dəyişməsinə qiymətləndirməyə imkan verir.

Tədqiqat işi çərçivəsində aşağıdakı istiqamətlər üzrə təhlillər, qiymətləndirmələr və təsir analizləri aparılmışdır:

-Azərbaycan Respublikası üçün özəl sektorun investisiya qoyuluşları və dövlət investisiya xərclərinin dinamikaları analitik olaraq təhlil edilmiş, dinamikaya təsir edən əsas amillər aşkarlanmış, daha sonra isə özəl sektorun investisiya qoyuluşlarının dövlət investisiya xərcləri və əvvəlki illərdəki investisiya qoyuluşlarının həcmindən asılılığı ekonometrik olaraq qiymətləndirilmişdir;

-Azərbaycan Respublikası üçün rüblük rəqəmlər əsasında xarici və daxili investisiyalar üzrə zaman sıraları ekonometrik təhlil edilmiş və qiymətləndirilmişdir. Eyni zamanda ölkədə xarici investisiyaların dinamikası araşdırılmış və dinamikaya təsir edən əsas amillər müəyyənləşdirilmişdir;

-Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 2011-ci ilin statistik göstəriciləri əsasında hazırlanmış məhsul və xidmətlərin sahələrarası balans modeli əsasında kapital qoyuluşları ekzogen olaraq ayrılmaqla 19 iqtisadi sahə timsalında məcmu tələbə təsirləri qiymətləndirilmişdir.

Hazırda Azərbaycan Respublikası üçün qurulmuş AzMod ümumi tarazlıq modelinin proqram təminatının interfeysi ilə bağlı təkmilləşdirmələrin davam etdirilməsi ilə əlaqədar olaraq investisiyalar üzrə ssenari analizinin aparılması istiqamətində işlər davam etdirilir.

“Ümumi Tarazlıq Modelindən istifadə etməklə uzunmüddətli dövr üzrə iqtisadi hədəflərə nail olma səviyyəsinin müəyyənləşdirilməsi”

İcraya məsul rəhbər:

M.Mehdiyev

İcraçılar:

A.S.Süleymanov, R.R.Musayev, E.E.Ələkbərov, E.H.Bağirova

Uzunmüddətli dövr üzrə iqtisadi hədəflərə nail olma səviyyəsinin müəyyənləşdirilməsi üçün ilkin olaraq Ümumi Tarazlıq Modelinin xətti forması olan dinamik sahələrarası balans modelindən istifadə edilməsi məqsədəuyğun hesab olunmuşdur.

Tədqiqat işində dinamik sahələrarası balansın köməyi ilə aşağıdakı məsələlər araşdırılmışdır:

-kapital qoyuluşlarının sahə quruluşundakı dəyişikliyin ümumi iqtisadi artıma təsiri;

-prioritet hesab olunan turizm, informasiya kommunikasiyaları və digər sahələrin hər birinə verilən hər hansı üstünlüyün növbəti mərhələlərdə nəticələrinin qiymətləndirilməsi;

-kapital qoyuluşunun daha səmərəli sahə strukturunu tapmaqla iqtisadiyyatın yüksək texnologiya ilə fəaliyyət göstərə bilməsinə, əmək bölgüsünün səviyyəsinin yüksəlməsinə, son məhsulun iştirakında daha çox müəssisələrin iştirakının təmin olunmasına, əhalinin məşğulluğunun daha yüksək səviyyədə təmin olunmasına nail olunması.

“Ümumi Tarazlıq Modeli vasitəsi ilə qeyri-neft sektoruna müxtəlif iqtisadi təsirlərin qiymətləndirilməsi (kənd təsərrüfatı timsalında)”

İcraya məsul rəhbər:

M.M.Mehdiyev

İcraçılar:

A.S.Süleymanov, R.R.Musayev, E.E.Ələkbərov, E.H.Bağirova

Tədqiqat işində kənd təsərrüfatının iqtisadi problemləri iqtisadi ssenarilər əsasında ümumi tarazlıq modelində simulyasiyalar etməklə öyrənilmiş, əsas nəticələr və tövsiyələr simulyasiyaların nəticələrinə uyğun olaraq iqtisadi agentlərin vəzifələrində verilmişdir.

1. Kənd təsərrüfatı sahəsinə verilmiş şoklar nəticəsində ÜDM-in dinamik artımı təmin olunmadığı üçün kənd təsərrüfatı məhsullarının ƏDV-yə cəlb edilməsi, son istehlakçı üzərinə düşən vergi yükünü artırır. Kənd təsərrüfatı məhsulları isə son istehlak malları kimi əhalinin ərzaq tələbatının və digər emal sahələrinin xammala tələbatının ödənilməsində mühüm rol oynadığından həmin sahələrdə yaranan əlavə dəyərin yenidən bölgüsünə gətirib çıxarır. Dövlət gəlirləri bu vergi hesabına artsa da, kənd təsərrüfatı digər sahələrin tələbatını bu cür qiymət səviyyəsi ilə ödəyə bilmir və nəticədə digər sahələrdə məhsul istehsalı azalır. Müvafiq olaraq dünya idxal və ixrac qiymətlərindəki dəyişiklik ölkə üzrə əsas emal sahələrinin idxal və ixracını da azaldır.

2. Makro göstəricilərə gəlinə isə nəticələr heç də optimist olmur, beləliklə də ÜDM real ifadədə azalır.

3. Deməli kənd təsərrüfatının ƏDV-yə cəlb edilməsi dövlət gəlirlərini artırsa da, son nəticədə makrogöstəricilərin artmasını təmin etmir.

Simulyasiyaların nəticələri göstərir ki, kənd təsərrüfatının ƏDV-yə cəlb edilməsi düzgün siyasət deyildir, lakin vergi nəzarətini təmin etmək üçün “0” dərəcəli vergi siyasətindən istifadə etmək olar.

Problem 2. Xarici ticarət və ölkənin beynəlxalq rəqabətqabiliyyətliliyinin artırılması

“Xarici ticarət və əmək bazarı arasında əlaqələrin təhlili üçün modellərin işlənilməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n. M.R.Rəsulova

İcraçılar:

Ə.C.Yaqublu, A.Ş.İmanova

Tədqiqat işində beynəlxalq ticarət nəzəriyyələri: müqayisəli üstünlüklər nəzəriyyəsi və ona müasir baxışlar (Hekşer-Olin, Leontyev nəzəriyyələri), beynəlxalq ticarətlə əmək bazarı arasında qarşılıqlı əlaqələrin nəzəri əsasları və əsas yanaşmalar öyrənilmiş, ölkə üçün hansı istehsal amilinin müqayisəli üstünlük mənbəyi olmasını müəyyənləşdirmək məqsədilə mövcud statistika əsasında amil tutumu modeli hesablanmışdır. Tədqiqatda qabaqcıl qərb ölkələrinin təcrübəsinə uyğun olaraq amil tutumu modeli və son illərin göstəriciləri əsasında Azərbaycan və ona texnoloji oxşar bir neçə ölkə üçün əməyin hansı növlərinin üstünlük təşkil etdiyi ixrac sahələrinin müəyyənləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Tədqiqat zəruri göstəricilərin əldə oluna bilməməsi problemindən yekunlaşmamışdır.

“Azərbaycanın Avropa ittifaqına ixracının müasir vəziyyətinin təhlili və qiymətləndirilməsi (yekun hesabat)”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n.V.Ə.Rüstəmov

İcraçılar:

E.V.Əliyev, N.M.Həsənov

Tədqiqat işinin məqsədi müvafiq nəzəri-metodoloji əsaslar və mütərəqqi dünya təcrübəsi nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikasının Avropa İttifaqına ixracının müasir vəziyyətini təhlil edib qiymətləndirərək bu sahədə potensial imkanları və problemləri müəyyənləşdirməkdən və bu əsasda müvafiq istiqamətdə siyasətə dair əsaslandırılmış tövsiyələr hazırlamaq olmuşdur.

Mövzu üzrə tədqiqat planına uyğun olaraq aşağıdakı işlər görülmüşdür:

müasir dövrdə ixracın artırılması və şaxələndirilməsinin nəzəri-metodoloji əsasları öyrənilmiş və ümumiləşdirilmiş;

-Avropa İttifaqına ixraca qoyulan əsas tələblər və şərtlər öyrənilmiş;

-Azərbaycan Respublikasının ixracının həcmi, əmtəə strukturu və coğrafiyasında baş verən dəyişikliklərin təhlili əsasında onun inkişaf meyilləri və perspektivləri müəyyənləşdirilmiş;

-Azərbaycanın Avropa İttifaqına ixracının mövcud vəziyyəti təhlil olunmuş və qiymətləndirilmiş;

-Azərbaycanın Avropa İttifaqına ixracının artırılması və şaxələndirilməsi sahəsində potensial imkanlar və problemlər müəyyənləşdirilmiş;

- Azərbaycanın Avropa İttifaqına ixracının tənzimlənməsi xüsusiyyətləri öyrənilmiş;

-Azərbaycanın Avropa İttifaqına ixracının artırılması və şaxələndirilməsi istiqamətində siyasətə dair tövsiyələr hazırlanmışdır. İş başa çatdırılmışdır.

“Qeyri-neft ixracının artırılması və diversifikasiyası üzrə əsaslandırılmış təkliflərin verilməsi”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.d. V.M.Vəliyev, i.e.n.V.Ə.Rüstəmov

İcraçılar:

A.M.İsmayılova, M.M.Mehdiyev

Tədqiqatın məqsədi Azərbaycan Respublikasında qeyri-neft ixracının müasir vəziyyətini təhlil edib qiymətləndirərək onun həcmnin artırılması və strukturunun şaxələndirilməsi üçün mövcud olan imkanları müəyyənləşdirməkdən, bu imkanların tam və səmərəli reallaşdırılması yollarını öyrənməkdən və bu istiqamətdə siyasətə dair əsaslandırılmış təkliflər hazırlamaqdan ibarətdir.

Mövzu üzrə, tədqiqat planına uyğun olaraq, aşağıdakı işlər görülmüşdür:

-müasir dövrdə ixrac potensialının inkişafı, ixracın artırılması və şaxələndirilməsinin nəzəri əsasları və bu sahədə mütərəqqi dünya təcrübəsinin əsas xüsusiyyətləri öyrənilmiş;

-Azərbaycan Respublikasının ixracının həcmi, əmtəə strukturu və coğrafiyasında baş verən dəyişikliklər təhlil olunmuş, bu sahədə inkişaf meyilləri və perspektivləri müəyyənləşdirilmiş;

-Azərbaycan Respublikasında qeyri-neft ixracının həcmnin dinamikası və şaxələnməsi sahəsindəki mövcud vəziyyət təhlil olunmuş və qiymətləndirilmiş;

-Azərbaycan Respublikasında qeyri-neft ixracının tənzimlənməsi xüsusiyyətləri öyrənilmiş;

-Azərbaycanın qeyri-neft ixracının artırılması və şaxələndirilməsi imkanları və bu imkanların tam və səmərəli reallaşdırılması üçün aktual vəzifələr müəyyənləşdirilmiş;

-Azərbaycanın qeyri-neft ixracının artırılması və şaxələndirilməsi istiqamətində siyasətə dair əsaslandırılmış təkliflər hazırlanmışdır.

İşin icrası növbəti mərhələdə də davam etdiriləcəkdir. Bu zaman tədqiqatın hazırkı mərhələsində əldə olunmuş nəticələrin konkret şəraitin tələbləri, bu istiqamətdə əldə olunmuş yeni elmi və praktiki nəticələr nəzərə alınmaqla təkmilləşdirilməsi və dəqiqləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

“ECO çərçivəsində regional və iqtisadi əməkdaşlıq sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.d. V.M.Vəliyev, i.e.n. V.Ə.Rüstəmov

İcraçılar:

K.Q.Hüseynova, A.M.İsmayılova

Tədqiqat işinin əsas məqsədi ECO çərçivəsində regional və iqtisadi əməkdaşlıq sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsindən ibarət olmuşdur. Tədqiqat işində bir hissəsi əsasən dünyada mövcud olan və təcrübələri ECO və o cümlədən onun üzv ölkələrinin regional və iqtisadi sahələrdə səmərəli şəkildə əməkdaşlıq etməsində faydalı ola biləcək bir sıra əməkdaşlıq təşkilatlarının və birliklərinin təcrübələrinin araşdırılmasına yönəldilmişdir. Tədqiqat iki istiqamətdə aparılmışdır: (a) regionda və (b) dünyada mövcud olan təşkilat, birlik

və qurumların təcrübələrinin araşdırılması. Regional səpkidə Mərkəzi Asiya regionunda olan MDB-Müstəqil Dövlətlər Birliyi (Azərbaycan, Belarusiya, Gürcüstan, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan, Ukrayna), MDB Kollektiv Təhlükəsizlik Sazişi (Rusiya, Belarusiya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan), EurasEC-Avrasiya İqtisadi Birliyi (Belarusiya, Rusiya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan), SPECA-Mərkəzi Asiya İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Program (Qazağıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Türkmənistan), CAREC-Mərkəzi Asiya Regional Əməkdaşlıq Təşkilatı (Çin, Monqolustan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Azərbaycan), SCO-Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (Çin, Rusiya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan) kimi birlik və təşkilatların təcrübəsi nəzərdən keçirilmişdir. Bundan əlavə olaraq dünyanın başqa regionlarında olan EU-Avropa Birliyi, ASEAN-Cənub Şərqi Asiya Xalqlarının Assosiasiyası, GMS-Greater Mekong Sub, Stabillik Birliyi, MRC-Mekong Cayı Kommissiyası, IIRSA-Cənubi Amerikada Regional İnfrastrukturun İnteqrasiyası, MERCOSUR-Cənubun Ümumi Bazarı, CAF-And Dağları İnkişaf Korporasiyası kimi sosial-iqtisadi, ticarət, infrastruktur, maliyyə qurumlarının təcrübələri detallı şəkildə xülasə edilmişdir. Yuxarıda qeyd edilən istiqamətlərdə beynəlxalq təcrübənin araşdırılmasının yekunu olaraq həm bir təşkilat kimi ECO, həm də onun üzv ölkələri üçün faydalı ola biləcək 9 mühüm dərs (nəticə) müəyyən edilmişdir.

Həmçinin bu istiqamətdə aşağıdakı işlər həyata keçirilmişdir:

- ECO çərçivəsində regional və iqtisadi əməkdaşlıq sahəsində beynəlxalq təcrübə təhlil olunaraq bu təşkilatda iqtisadi əməkdaşlığın səciyyəvi xüsusiyyətləri öyrənilmiş;
- müxtəlif regional və iqtisadi əməkdaşlıq nümunələri nəzərdən keçirilmiş;
- beynəlxalq və regional iqtisadi əməkdaşlıq təşkilatlarının inkişaf tarixi tədqiq olunmuşdur.

Eyni zamanda, işdə dünyada fəaliyyət göstərən əsas regional iqtisadi əməkdaşlıq təşkilatlarının coğrafi regionlar üzrə təsnifatı təqdim edilmiş, onların növləri və əsas xüsusiyyətləri, eləcə də faydalarının qısa xülasəsi verilmişdir:

1. Regional İqtisadi Əməkdaşlığın əsas növləri kimi aşağıdakılar müəyyən olunmuşdur: (a) Azad ticarət sahəsi, (b) Gömrük birliyi, (c) Ümumi bazar və (d) İqtisadi birlik.
2. Regional təşkilatlar aşağıdakı xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir: (a) fəaliyyət sahəsi üzrə, (b) yerinə yetirdikləri funksiyaya görə, (c) təşkilati formasına görə, (d) fəaliyyət xüsusiyyətlərinə görə və (e) üzvlüyünə görə.
3. İqtisadi əməkdaşlıq anlayışını daha təfəssilatlı dərk etmək üçün onun aşağıdakı əsas xüsusiyyətlərinə nəzər yetirmək lazımdır: (a) İqtisadi faydalar, (b) Qarşılıqlı fayda əldə edilməsi məqsədilə əməkdaşlıq edən tərəflər arasındakı əlaqələr, (c) Özəl sektorun cəlb edilməsi, (d) Dövlətin dəyişən rolu və (e) Qısa və ortamüddətli iqtisadi məqsədləri təmin etmək məqsədilə görülməli tədbir və fəaliyyətlər.

Problem 3. Azərbaycan Respublikasında sosial inkişaf problemlərinin tədqiqi

“Avropa təcrübəsi əsasında ali təhsilin adambaşına maliyyələşmə mexanizminin öyrənilməsi və universitetlərdə keçiriləcək monitoring əsasında ölkədə ali təhsilin maliyyələşmə vəziyyətinin öyrənilməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.f.d. F.Q.Mikayılov

İcraçılar:

E.S.İmanov, E.B.Məmmədov, N.M.Seyidov, V.P.Cəfərova

Tədqiqat işinin məqsədi Respublikada ali təhsil müəssisələrində maliyyə mexanizminin tətbiqi prosesin tətqiqi və gələcəkdə iş mexanizminin təkmilləşdirilməsi üzrə təklif və tövsiyələrin hazırlanmasından ibarət olmuşdur. Tədqiqatın obyektı Azərbaycan ali təhsil müəssisələri və onların Boloniya prosesinə keçməsi ilə əlaqədar yenilənmiş maliyyələşmə mexanizmidir. Tədqiqatın predmeti Respublikamızın ali təhsil müəssisələrində yeni maliyyə mexanizmi və müəyyən zaman ərzində onunla işlənmiş qiymətləndirilməsindən ibarətdir.

Tədqiqat işinin “Ali təhsildə maliyyələşmə mexanizminin nəzəri metodoloji aspektləri” adlanan hissəsində işə dair nəzəri yanaşmalar və metodoloji əsaslar verilmişdir. Sonrakı bölmələrdə Avropa Birliyi ölkələrində ali təhsilin maliyyələşməsi təcrübəsi blok sxem şəklində verilmiş eyni zamanda hər blok üzrə qruplaşdırılmış ölkələrdə maliyyələşmə mexanizmləri ətraflı təhlil edilmiş və bu qrupların ayrı-ayrılıqda ölkəmizdə tətbiqi imkanları müqayisə edilmişdir. “Ali təhsildə maliyyələşmə mexanizminin tətbiqi istiqamətləri” adlanan bölmədə isə ölkəmizdə ali təhsil müəssisələrinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı görülən işlər və gələcək perspektivlər öz əksini tapmışdır. İş başa çatdırılmışdır.

“Beynəlxalq təcrübə əsasında ilkin peşə təhsili üzrə adambaşına maliyyələşmə mexanizminin öyrənilməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.f.d. F.Q.Mikayılov, i.f.d. H.Ə.Eynalov, E.S.İmanov

İcraçılar:

E.B.Məmmədov, N.M.Seyidov, V.P.Cəfərova

Tədqiqat işinin məqsədi beynəlxalq təcrübə əsasında ilkin peşə təhsili üzrə adambaşına maliyyələşmə mexanizminin öyrənilməsi olmuşdur.

İşdə peşə təhsili sisteminin mahiyyəti və onun iqtisadi inkişafda roluna dair yanaşmalar, peşə təhsilinin maliyyələşdirilməsi mənbələrinə dair ətraflı təhlil öz əksini tapmış, peşə təhsilinin maliyyələşmə mexanizmlərinə dair geniş təhlillər verilmiş və ümumiləşdirmələr aparılmışdır. Peşə təhsilinin maliyyələşdirilməsinə dair xarici ölkələrdən Türkiyə, Almaniya, Fransa, Finlandiya və Danimarka ölkələrinin təcrübələri müqayisəli şəkildə tədqiq edilmişdir.

Tədqiqat işində ölkəmizdə peşə təhsilinin maliyyələşdirilməsi mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə dair tövsiyə xarakterli nəticələr öz əksini tapmışdır. İş yekunlaşmışdır.

“Fiziki fəaliyyəti məhdud şəxslərin cəmiyyətə adaptasiyası sahəsində Azərbaycanda mövcud vəziyyətin öyrənilməsi”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.n. M.R.Rəsulova, P.T.Heydərov

İcraçılar:

Ə.C.Yaqublu, A.Ş.İmanova, L.S.Xəlilzadə

Tədqiqat işinin məqsədi fiziki fəaliyyəti məhdud şəxslərin cəmiyyətə adaptasiyası sahəsində nəzəri-metodoloji əsaslara və mütərəqqi dünya təcrübəsinə istinad edərək, Azərbaycanda bu sahədə mövcud vəziyyəti təhlil edib qiymətləndirməkdən və bunun əsasında müvafiq istiqamətdə siyasətə dair əsaslandırılmış təklif və tövsiyələr hazırlamaqdan ibarətdir.

İş üzrə fiziki fəaliyyəti məhdud şəxslərin cəmiyyətə adaptasiyası sahəsində nəzəri-metodoloji əsaslar öyrənilmiş və ümumiləşdirilmiş, mütərəqqi dünya təcrübəsi, o cümlədən Amerika, İngiltərə, Türkiyə (SODES proqramı çərçivəsində aparılan araşdırmalar və Dünya Əlillər Fondu) və s. bu kimi inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin təcrübələri müqayisəli təhlil olunmuş, ümumi və fərqli cəhətləri öyrənilmiş, müvafiq sahədə Azərbaycanda mövcud vəziyyət təhlil olunub qiymətləndirilmiş, müsbət meyillər, problemlər və boşluqlar aşkarlanmışdır.

Aparılmış tədqiqat nəticəsində bu qənaətə gəlirik ki, bu sahədə aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi fiziki fəaliyyəti məhdud insanların cəmiyyətə adaptasiya olunmasına təkan verər:

- ✓ bu sahədə qanunvericilik bazası təkmilləşdirilməklə maddələrin icrasına nəzarətin gücləndirilməsi;
- ✓ fiziki məhdud qabiliyyətli şəxslərin işlə təminatını yaxşılaşdırmaq məqsədilə maarifləndirici treyninqlərin təşkil edilməsi;
- ✓ yaşam xərclərinin qarşılınması məqsədilə müariciətlərin qəbulu üçün İngiltərə Müstəqil Yaşam Fondunun (Independent Living Fund Work and Pensions Department) təcrübəsinə əsaslanaraq müəyyən tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- ✓ sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi;
- ✓ fiziki fəaliyyəti məhdud valideynlərə informasiya dəstəyinin (internet səhifəsi məqalələrinin hazırlanması və jurnalların nəşri) göstərilməsi;
- ✓ könüllü ianələr hesabına fəaliyyət göstərən vəqflərin (Disabled Living Foundation) yaradılması və ya bunlara analoji olan qurumların fəaliyyətinin bu istiqamətə yönləndirilməsi;
- ✓ İngiltərə təcrübəsinə əsasən fiziki fəaliyyəti məhdud insanların məşğulluğunun fiziki məhdudiyətin növləri üzrə ayrılması və onların məşğulluğu (Labour Force Survey) üzrə sorğuların aparılması;
- ✓ (www.disability.gov) ABŞ təcrübəsinə əsaslanaraq fiziki məhdud qabiliyyətli şəxslərin yararlanma biləcəyi hüquqlarının təbliğatının təşkili, icraçı orqanların əlaqələndirilməsi, məsələn reabilitasiya məqsədilə səhiyyə nazirliyi ilə birgə fəaliyyətin təşkili, əlillərin müraciətlərinin qəbulunda sistemliliyin təmin edilməsi;

- ✓ Amerikalıların Əlillik Aktına (Americans with Disability Act 1990-cı ildə) müvafiq əlaqələndirilmiş tədbirlərin reallaşdırılması və əlillərin hüquqlarının müdafiəsi (Əlillik üzrə Milli Şura);

Nəzəri-metodoloji əsaslara və mütərəqqi dünya təcrübəsinə istinad edərək Azərbaycanda bu sahədə vəziyyətin daha da yaxşılaşdırılması üçün müvafiq istiqamətdə siyasətə dair təklif və tövsiyələr hazırlanmışdır. İş tamamlanmışdır.

“Sığorta-pensiya sisteminin perspektiv inkişafının aktuar hesablamada əsasında proqnozlaşdırılması metodikasının işlənməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n. C.M.Bulut

İcraçı:

A.O.Həsənova

Tədqiqatın əsas məqsədi qabaqcıl ölkələrin təcrübəsindən istifadə edərək Azərbaycanın sığorta-pensiya sisteminin perspektiv inkişafının aktuar hesablamalar əsasında proqnozlaşdırılma metodikasının işlənməsidir.

Tədqiqatın təhlil məqsədinə müvafiq olaraq beynəlxalq təcrübə üzrə sığorta pensiya sisteminin perspektiv inkişafı üçün aktuar hesablamalar vasitəsi ilə metodları araşdırılmış, xüsusilə İngiltərə, Almaniya, Türkiyə, Kanada, ABŞ ölkələri üzrə sığorta pensiya sisteminin ödəniş metodlarının göstəriciləri təhlil edilmişdir. Bu ölkələr də ödəniş metodları göstəricilər baxımından müxtəlifdir. Bornhutter- Ferguson metod, Chain ladder metod, Additive metod, Cape-Cod metod, Mac metodları vasitəsi ilə sığorta pensiya sistemində ödənişlər aktuar hesablamalarla hesablanaraq proqnoz verilir. Bu metodların effektivliyi ölkədə hansı tip göstəricilərin olmasına görə tətbiq edilir.

Tədqiqat işdə əvvəlki illərdə ödənilmiş sığorta ödənişlərinə əsaslanaraq zəncirvari nərdivan, Bornhuetter-Ferguson, additiv, gözlənilən zərərlik dərəcəsi, kep-kod metodlarını tətbiq edərək, gələcək illər üçün zərərlik dərəcələrinin (hadisə baş verdiyində ödənilməli olan ödənişlərinin) proqnozlaşdırılması metodikası işlənmişdir. İş yekunlaşmışdır.

“Sosial mənzil fondunun yaradılması, regionlarda sosial mənzillərin tikilməsi sahəsində ölkədəki mövcud vəziyyətin təhlili və inkişafı üzrə təkliflərin hazırlanması”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.d. V.H.Abbasov, i.f.d. İ.A.Mirzəliyev, i.f.d. F.Q.Mikayılov, Ü.T.Piriyeva

İcraçılar:

i.f.d. H.R.İmanov, E.A.Abbasov, A.Y.Sadıqova, E.Ş.Rüstəmov, E.E.Əkbərov

Bu iş İSN-nin "Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 dekabr 2011-ci il tarixli, 546 nomrəli Fərmanının 2.12.3.1.2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş "İqtisadi islahatların keçirilməsi ilə bağlı xərclər" üzrə vəsaitin məqsədyönlü və səmərəli istifadəsini təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 15 aprel

1998-ci il tarixli, 77 nomrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət büdcəsinin "İqtisadi islahatların həyata keçirilməsi ilə bağlı xərclər" maddəsində nəzərdə tutulan vəsaitdən istifadə olunması haqqında Əsasnamə"nin 1.2-ci bəndində müəyyən olunmuş işlərin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar təkliflərin (sifarişlərin) qəbulu üzrə elan etdiyi müsabiqəyə ("Xalq qəzeti", 09 dekabr 2014-cü il) təqdim edildiyi üçün iş planına daxil edilmişdir.

Tədqiqatın əsas məqsədi beynəlxalq təcrübə öyrənilməklə sosial mənzillərin təsnifatının müəyyənləşdirilməsi və bu mənzillər üzrə ölkədə mövcud vəziyyətin təhlil edilməsi, sosial mənzil fondlarının yaradılması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində təklif və tövsiyələrin hazırlanmasından ibarət olmuşdur.

Bu məqsədə çatmaq üçün aşağıdakı vəzifələrin icrası nəzərdə tutulmuşdur.

1. Mənzil fonduna dair nəzəri yanaşmaların ümumiləşdirilməsi;
2. Xarici təcrübə əsasında mənzil fondunun təsnifatlara görə qruplaşdırılması;
3. Sosial mənzillər və onların sosial iqtisadi inkişafda rolunun müəyyənləşdirilməsi sahəsində xarici təcrübənin öyrənilməsi;
4. Ölkəmizdə sosial mənzil fondunun mövcud vəziyyətinin təhlili;
5. Sosial mənzillər və onların ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafında rolunun qiymətləndirilməsi;
6. Sosial mənzil fondunun genişləndirilməsinin perspektiv istiqamətlərinin müəyyən edilməsi.

İlkin olaraq isə tədqiqat işi üzrə mənzil fondu, o cümlədən sosial mənzil fonduna dair Türkiyə, İngiltərə, Avstriya, eləcə də Avropa ölkələri üzrə, həmçinin Baltikyanı ölkələr, MDB-yə üzv ölkələrin, eyni zamanda Hindistan, Yaponiya və s. ölkələrin təcrübəsi öyrənilmişdir.

Lakin müvafiq layihə maliyyələşdirilmədiyindən işin icrası dayandırılmışdır.

“Universitet və digər aidiyyəti qurumların məlumatları əsasında ali təhsilin maliyyələşməsi ilə bağlı tövsiyələrin hazırlanması”

İcraya məsul rəhbər:

i.f.d. F.Q.Mikayılov

İcraçılar:

V.P.Cəfərova, E.B.Məmmədov, N.M.Seyidov

Tədqiqat işinin məqsədi Azərbaycan Respublikasında ali təhsil müəssisələrində tətbiq olunan maliyyələşmə mexanizminin tədqiqi və gələcəkdə bu mexanizmin təkmilləşdirilməsi üzrə təklif və tövsiyələrin hazırlanmasından ibarətdir.

Tədqiqat işində ali təhsildə maliyyələşmə mexanizminə dair nəzəri yanaşmalar və metodoloji əsaslar təqdim edilmiş, Avropa Birliyi ölkələrində ali təhsilin maliyyələşməsi təcrübəsi blok sxem şəklində verilmiş, eyni zamanda, hər blok üzrə qruplaşdırılmış ölkələrdə maliyyələşmə mexanizmləri ətraflı təhlil edilmiş, sonnda bu qrupların təcrübələrinin ayrı-ayrılıqda ölkədə tətbiqi imkanları müqayisə edilmişdir. Ölkədə ali təhsil müəssisələrinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı görülən işlər və gələcək perspektivlər də işdə öz əksini tapmışdır. İş başa çatdırılmışdır.

“Ölkədə istehlak kreditlərinin əhalinin rifah səviyyəsinə təsirinin tədqiqi”

İcraya məsul rəhbər:

F.H.Şahbazov

İcraçılar:

F.H.Şahbazov, Ə.C.Yaqublu, H.C.Hüseynli

Tədqiqatın məqsədi ölkədə istehlak kreditlərinin əhalinin rifah səviyyəsinə təsirinin tədqiqindən ibarətdir.

Tədqiqat göstərmişdir ki, ölkədə əhalinin adambaşına düşən gəlirləri 4180,6 manat olduğu şəraitdə, adambaşına düşən istehlak kreditlərinin həcmi gəlirlərin 74,6%-i həcmində olmaqla, 3119,8 manat təşkil edir. Həmçinin istehlak krediti alanların sayı kifayət qədər yüksək olmaqla, əmək qabiliyyətli 6,548 milyon əhalinin 35,4%-ni, yəni 2,316 milyon nəfəri əhatə edir.

Aparılan tədqiqat nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, ölkədə istehlak kreditləri əhalinin rifah səviyyəsinə əsasən iki istiqamətdə mənfi təsir göstərir. 1. Bank faizlərinin yüksək olmasına görə 2. Aztəminatlı ailələrin ünvanlı sosial yardım almaq imkanlarını məhdudlaşdırdığına görə. Mövcud dünya reallıqları ilə müqayisədə Azərbaycanda istehlak krediti olanlar bankların yüksək faizlərinə görə hər il 500-600 milyon manat banklara əlavə pul ödəməli olurlar. Ölkədə ünvanlı sosial yardımın qanunvericiliyində aztəminatlı ailələrə ünvanlı sosial yardımın verilməsindən imtina edilməsi hallarından biri kimi ailənin orta aylıq gəlirlərinin 50%-dən yuxarı məbləğdə aylıq kredit öhdəliyinin olması qeyd olunur. Bu qaydaya əsasən istehlak krediti olan aztəminatlı ailələrin mütləq əksəriyyəti ünvanlı sosial yardım almaqdan məhrum olur. Son 2 ildə ölkədə istehlak kreditləri alanların sayının artması ilə ünvanlı sosial yardım alanların sayının azalması sahəsindəki statistika da qeyd olunanları təsdiqləyir. Tədqiqat nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, aztəminatlı əhali təbəqəsinin yüksək bank faizlərindən asılılığının aradan qaldırılmasında ölkədə sosial kreditlərin verilməsinin təmin olunması müsbət rol oynaya bilər. Digər tərəfdən, əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin istehlak kreditlərinə olan tələbini yaradan ehtiyaclarının dəqiq müəyyənləşdirilməsi və onların ödənilməsinin alternativ yollarının müəyyən olunması zəruridir.

Eyni zamanda, aparılan təhlillər göstərir ki, ailələrin “yoxsulluq tələsi”nə düşməsində yüksək faizli istehlak kreditlərinin rolu xeyli dərəcədə yüksəkdir. Problemin həlli isə bu sahədə əsaslı tədqiqatların aparılması ilə baş verən tendensiyaların dəqiq müəyyən olunmasını və stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir. İş başa çatdırılmışdır.

Problem 4. Azərbaycanda regionların iqtisadi inkişaf səviyyəsinin və iqtisadi potensialının qiymətləndirilməsi və sahibkarlığın inkişafı məsələlərinin tədqiqi

“Regionların iqtisadi potensialının qiymətləndirilməsi məqsədi ilə inzibati rayonların seçilməsi və qiymətləndirilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.d. V.H.Abbasov, i.f.d. E.F.Qasimov, i.f.d. F.Q.Mikayılov

İcraçılar:

V.P.Cəfərova, A.İ.Şabanova, E.B.Məmmədov, N.M.Seyidov

Tədqiqatın aktuallığı. Müasir şəraitdə aqrar-sənaye kompleksi sisteminə daxil olan müəssisə və təşkilatlarda mülkiyyətçiliyin və təsərrüfatçılığın müxtəlif formalarının fəaliyyəti üçün hüquqi və bir sıra təşkilati şəraitlər yaradılmışdır. Kənd təsərrüfatında əmtəə istehsalçılarında sərbəst fəaliyyətlər qurmağa imkan verən bütün şəraitlər yaradılmış, emal sahələri ilə əlaqələrin qurulmasında, satışın sərbəstləşdirilməsində, maddi-texniki resursların alınmasında, əldə olunan gəlirlərin bölüşdürülməsində və s. sahələrdə xeyli sərbəstliklər qazanılmışdır. Bütün bunlara baxmayaraq hələ də kənd təsərrüfatı istehsalının bütün sahələrində mövcud potensialdan tam istifadə olunmur, xüsusilə texniki bitkilər istehsalındakı geriləmələrə son qoyulsa da, hələ də ənənəvi istehsal sahələrindəki inkişaf templəri qənaətedici səviyyədə deyildir. Təbii xammallara olan tələbatların durmadan artdığı indiki şəraitdə pambıqtəmizləmə, əyiricilik və toxuculuq sənayelərinin kənd təsərrüfatı mənzəli sənaye xammalları ilə təmin olunmasında vacib və yeganə rol oynayan pambıqçılığın inkişafı qənaətbəxş səviyyədə deyildir. Buna səbəb olan amillərdən biri kimi ənənəvi bazarların itirilməsi göstərsə də, emal müəssisələri ilə istehsal və iqtisadi əlaqələrdə az əhəmiyyət kəsb etməyən iqtisadi stimullardan lazımınca yararlanılması, bu sahəyə diqqətin artırılmasını tələb edir. Aran iqtisadi rayonu isə pambıq istehsalının həyata keçirilməsi üçün təbii-iqlim şəraitinə malik olan və faktiki olaraq bu texniki bitkinin yetişdirildiyi məkan olmaqla, həm də taxılçılığın, tərəvəzçiliyin, heyvandarlığın və digər kənd təsərrüfatı sahələrinin də inkişafında potensial imkanlara malik olan kənd təsərrüfatı regionudur.

Tədqiqatın əsas məqsədi regionların (iqtisadi rayonların) potensiallarının dəqiq qiymətləndirilməsi üçün müvafiq inzibati rayonların seçilməsi və qiymətləndirmə kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsindən ibarətdir.

Bu tədqiqat işi Aran iqtisadi rayonunun timsalında yerinə yetirilmişdir. Bu məqsədlə, Aran iqtisadi rayonunda inzibati rayonlar üzrə iqtisadi potensial (sənaye, kənd təsərrüfatı və digər sahələr üzrə) və bu potensialdan istifadənin vəziyyəti təhlil olunaraq qiymətləndirilmiş, bu potensialın gücləndirilməsi və daha tam və səmərəli istifadəsi üçün əlavə imkanlar müəyyənləşdirilmişdir.

Tədqiqat nəticəsində iqtisadi regionların inkişafına kompleks yanaşma, prioritetlərin seçilməsi, sahələrarası əlaqələrin təkmilləşdirilməsi (xüsusilə kənd təsərrüfatı və sənaye istehsalı arasında) üzrə əsaslandırılmış təklif və tövsiyələr hazırlanmışdır. İş başa çatdırılmışdır.

“İqtisadi rayonların pasportunun yenilənməsi”**İcraya məsul rəhbərlər:**

i.f.d. E.F.Qasimov, i.f.d. F.Q.Mikayılov, N.F.İsmayılova

İcraçılar:

A.İ.Şabanova, Ə.T.Mirhəsənov, V.P.Cəfərova, E.E.Ələkbərov, Ə.M.Əhmədov,
N.N.Əhmədov, G.B.Səlimova

Bu işin məqsədi ölkənin iqtisadi rayonları üzrə hazırlanmış sosial-iqtisadi pasportlarının mütəmadi olaraq hər il Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi nəşrləri əsasında yenilənməsindən ibarətdir.

Hesabat ilində də iqtisadi rayonlarının pasportları DSK-nın son nəşrlərinin məlumatları əsasında yenilənmişdir.

“Azərbaycan təqdimatı” kitabının yenilənməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.f.d. E.F.Qasımov

İcraçı:

Ə.C.Yaqublu

Tədqiqat işinin məqsədi İnstitutda hazırlanmış “Azərbaycan təqdimatı” kitabının mütəmadi olaraq hər il Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi nəşrləri əsasında yenilənməsindən ibarətdir.

Hesabat dövründə də “Azərbaycan təqdimatı” kitabı DSK-nın son nəşrlərinin məlumatları əsasında yenilənmişdir.

“Sahibkarların maarifləndirilməsi üçün “Loqistika: məlumat kitabı”, “Müəssisənin rəqabət qabiliyyətliliyinin necə yüksəltməli?” və “İnnovasiya sual-cavabda” adlı vəsaitlərin hazırlanması”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.n. A.H.Tağıyev, A.M.İsmaylova, S.Z.Abbasəliyeva

İcraçılar:

K.Q.Hüseynova, S.X.Əkbərova, İ.S.Salmanova, F.S.İmaməliyeva, Ə.M.Əhmədov

Bu günkü müasir həyatımızda Logistika informasiya-texnologiyalarının müasir imkanları ilə birləşərək, zənginləşərək fərqli şəkil almışdır. Odur ki, sahibkarların sadə biliklərlə məlumatlandırılması, maarifləndirilməsi məqsədilə “Loqistika: məlumat kitabı” adlı kitabçanın hazırlanması qərara alınmışdır.

İş yerinə yetirilmiş və müvafiq məlumat kitabı hazırlanmışdır.

Sahibkarların maarifləndirilməsi istiqamətində fəaliyyətdə olan müəssisələrdə istehsalın təşkili və idarəedilməsinin dünyanın qabaqcıl ölkələrindəki təcrübəsinin öyrənilməsi məqsədilə “Müəssisənin rəqabətqabiliyyətliliyini necə yüksəltməli?” adlı vəsaitin hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. İşin icrası tamamlanmaq üzrədir. “Şəxsi biznesin monitorinqi: “brendləşmə” (branding), “təkrar-brendləşmə” (re-branding), “təkrar-üslub” (re-styling) siyasətləri”, “Korporativ etika və davranış qaydaları. Keyfiyyət siyasəti. Müştəri məmnuniyyəti” adlı kitabçaların hazırlanması üzrə iş aparılır. İş yekunlaşmaq üzrədir.

“İnnovasiya sual-cavabda” adlı vəsaitin hazırlanmasında məqsəd sahibkarların innovasiya haqqında maarifləndirilməsindən ibarət olmuşdur. İş yekunlaşmışdır.

“Lənkəran-Ankara İqtisadi rayonunda rekreasiya potensialının qiymətləndirilməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.f.d. F.Q.Mikayılov

İcraçılar:

E.S.İmanov, A.M.İsayeva, T.R.İsmayılova

Tədqiqat işinin məqsədi Azərbaycan Respublikasının Lənkəran iqtisadi rayonunda rekreasiya potensialının yerləşməsi və müasir vəziyyətinin təhlili və gələcəkdə bu potensialın gücləndirilməsi və daha tam və səmərəli istifadəsi üçün təklif və tövsiyələrin hazırlanmasından ibarət olmuşdur.

Tədqiqat planına uyğun olaraq, işdə Lənkəran iqtisadi rayonu ərazisində olan rekreasiya potensialının yerləşməsi, inkişaf xüsusiyyətləri və istifadəsi sahəsində mövcud vəziyyət təhlil olunmuş və qiymətləndirilmişdir.

Tədqiqat nəticəsində Lənkəran iqtisadi rayonunda rekreasiya potensialının potensialın gücləndirilməsi və daha tam və səmərəli istifadə olunması, o cümlədən burada rekreasiya-turizm və kurort müəsisələri şəbəkəsinin artırılması üçün təkliflər və tövsiyələr verilmişdir. İş yekunlaşmışdır.

Problem 5. Qeyri-neft sahələrinin inkişafının qiymətləndirilməsi

“Yüngül sənaye üzrə müqayisəli üstünlüyə malik olan sahələrin (məhsulların) dəstəklənməsi üzrə təkliflərin verilməsi”

İcraya məsul rəhbərlər:

i.e.n. V.Ə.Rüstəmov, M.M.Mehdiyev

İcraçılar:

R.R.Musayev, N.N.Əhmədov, H.H.Məmmədov, Y.Ə.Çərkəzov

Tədqiqatın məqsədi Azərbaycan Respublikasında yüngül sənaye üzrə müqayisəli üstünlüyə malik olan sahələrin (məhsulların) dəqiqləşdirilməsi və onların dəstəklənməsi üzrə əsaslandırılmış təkliflər hazırlamaqdan ibarət olmuşdur.

Mövzu üzrə aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- müvafiq sahədə müasir nəzəri-metodoloji əsasların və mütərəqqi dünya təcrübəsinin əsas xüsusiyyətləri öyrənilmiş;

- Azərbaycan Respublikasında yüngül sənaye üzrə müqayisəli üstünlüyə malik olan sahələrin (məhsulların) siyahısı dəqiqləşdirilmiş;

- Azərbaycan Respublikasında yüngül sənaye üzrə müqayisəli üstünlüyə malik olan sahələr (məhsullar) üzrə istehsalın, ixracın və bu sahədə tənzimləmənin mövcud vəziyyəti təhlil olunmuş və qiymətləndirilmiş;

- Azərbaycan Respublikasında yüngül sənaye üzrə müqayisəli üstünlüyə malik olan sahələr (məhsullar) üzrə istehsalın və ixracın artırılması perspektivləri və problemləri müəyyənləşdirilmiş;

- Azərbaycan Respublikasında yüngül sənaye üzrə müqayisəli üstünlüyə malik olan sahələr (məhsullar) üzrə istehsalın və ixracın dəstəklənməsi ilə əlaqədar əsaslandırılmış təkliflər hazırlanmışdır. İş yekunlaşmışdır.

“Türkiyənin Orta Doğu Texnik Universitetinin təcrübəsi əsasında sənaye parkları üçün innovasiya mərkəzinin yaradılmasına dair təklif və tövsiyələrin hazırlanması”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n. A.D.Hüseynova

İcraçılar:

i.e.n. S.H.Abasova, T.M.Əliyeva, D.C.Hüseynova

Tədqiqat işində məqsəd Azərbaycanda səmərəli innovasiya infrastrukturunun formalaşması məqsədi ilə yerli Innovasiya Mərkəzinin (İM) modelinin qurulması olmuşdur. Bu məqsədlə işdə innovasiya mərkəzlərinin yaradılmasının nəzəri-metodoloji əsasları işlənmiş və bu sahədə mütərəqqi beynəlxalq təcrübələr öyrənilmiş və ümumiləşdirilmələr aparılmışdır. Azərbaycanda innovasiya sahəsi ilə əlaqədar qanunvericilik bazası, stimullaşdırma tədbirləri və sənaye və texnoloji parkların nümunəvi nizamnamələri, bu sahədə baş verən dəyişikliklər təhlil olunaraq qiymətləndirilmişdir. Innovasiya infrastrukturunun subyekt kimi injinerinq mərkəzlərinin (İM) fəaliyyət mexanizmləri və xidmət sahələri açıqlanmışdır. İM-in konsepsiyası hazırlanmışdır. Konsepsiyada strateji məqsəd və hədəfləri, sahənin inkişafı üzrə dövlət siyasətinin konseptual istiqamətləri müəyyənləşdirilmiş, tənzimlənmə mexanizmləri və digər zəruri tədbirlər öz əksini tapmışdır. İş yekunlaşmışdır.

“Regionların innovasiya aktivliyinin qiymətləndirilməsi”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n. A.D.Hüseynova

İcraçılar:

Ə.Q.Süleymanova, D.C.Hüseynova, N.N.Əhmədov

Tədqiqat işinin məqsədi xarici təcrübələr araşdırılaraq Azərbaycanda innovasiya meyli iqtisadiyyatın intensiv inkişafına, onun rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsinə və ölkənin beynəlxalq miqyasda mövqeyinin möhkəmləndirilməsinə təminat yaradan innovasiya potensialının qiymətləndirmə mexanizmlərinin işlənməsi olmuşdur. İşin nəticəsində innovasiya aktivliyinin qiymətləndirilməsinin regional xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla beynəlxalq təcrübə araşdırılmışdır. Region anlayışı üzrə meyarlar əsasında Avropa Komissiyasının Regional Innovasiya Cədvəlinə uyğun olaraq tərtib etdiyi göstəricilər və innovasiya liderlərini fərqləndirən göstəricilər, Avropa ölkələri üzrə innovasiyaların ərazi modelləri və modellər üzrə səmərəlilik göstəriciləri, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının metodologiyasına uyğun olaraq innovasiya siyasətinin əhatə etdiyi sahələr tədqiq edilmişdir. Innovasiya indeksinin hesablanması üzrə beynəlxalq meyarlar nəzərə alınmaqla regional innovasiya aktivliyi qiymətləndirilmişdir. İş başa çatdırılmışdır.

“Neft maşınqayırma klasteri: beynəlxalq təcrübənin tədqiqi (yekun hesabat)”

İcraya məsul rəhbər:

N.F.İsmayılova

İcraçılar:

H.H.Məmmədov, Y.Ə.Çərəkəzov, Ə.T.Mirhəsənov, F.V.Nurməmmədov

Tədqiqat işində Rusiya Federasiyası (Tümen vilayətində neft-qaz maşınqayırma və servis klasterinin reallıqları və inkişaf perspektivləri, Samara vilayətində maşınqayırmanın inkişaf ssenariləri, Başkortostan Respublikasının Tuymazi-Oktyabrsk ərazi mikrosistemində klaster, Perm diyarının neft və dağ-mədən maşınqayırma klasteri və Krasnoyarskda neftservis və nefthazırlıq klasteri) və Qazaxıstan Respublikasında iqtisadiyyatın inkişafında klaster yanaşmasına dair təcrübələr baxılaraq ümumiləşdirilmiş nəticələr əks edilmişdir. Tədqiq edilmiş təcrübə Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyat və sənaye nazirinin 2 fevral 2015-ci il tarixli F-14 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulan tədbirlərin aidiyyəti üzrə icrasına dair Tədbirlər Planının 1.11.-ci “Neft maşınqayırma sahəsinin inkişafı ilə bağlı təkliflərin hazırlayıb aidiyyəti üzrə təqdim olunması” və 3.6.-cı “Sənaye klasterlərinin yaradılmasına dair təkliflər hazırlanması və müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi” bəndlərinin icrasında istifadə edilə bilər.

“Yerli mütəxəssislərin sənaye üzrə innovativ təkliflərinin təşviqinə dair təklif və tövsiyələrin hazırlanması”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n. A.D.Hüseynova

İcraçılar:

Ə.Q.Süleymanova, D.C.Hüseynova, T.M.Əliyeva

İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin tərkibində Yerli mütəxəssislərin innovativ təkliflərinin sənaye sektorunda təşviqi məqsədi ilə dövlət orqanlarının, müəssisələrin və elmi təşkilatların nümayəndələrindən ibarət İnnovasiyaların Təşviqi Qrupu yaradılmışdır. 2015-cü il mart ayında İnnovasiyaların Təşviqi Qrupunun növbəti iclası keçirilmiş, innovasiyayönümlü texnologiyaların tətbiqi, texnologiyaların qiymətlən-dirmə meyarları və s. məsələlər müzakirə olunmuşdur. Təşviq Qrupu tərəfindən bir neçə texnologiyalara baxılmış və müvafiq rəy verilmişdir. Həmçinin texnologiyaların təqdim edilməsi üzrə standart formanın hazırlanması üzərində işlər aparılır. İş mütəmadi olaraq davam etdirilir.

“Yerli ixtiraçılar tərəfindən patentlərinin rəsmiləşdirilməsinin dəstəklənməsinə dair beynəlxalq təcrübənin tədqiqi”

İcraya məsul rəhbər və icraçı:

N.F.İsmayılova

Tədqiqat işində xaricdə əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması (xarici ölkələrdə əqli mülkiyyət obyektlərinin qeydiyyatında, patent kooperasiyası haqqında müqaviləyə uyğun olaraq ixtira və faydalı modellərin patentləşdirilməsində,

Avropa patent konvensiyasına uyğun olaraq ixtiraların qeydiyyatında, Avrasiya patent konvensiyasına uyğun olaraq ixtiraların qeydiyyatında hüquqi dəstəyin əsas mərhələləri), ABŞ-da hökumət idarələri (Ticarət nazirliyinin Milli standartlar bürosunun İstehsalat texnologiyaları mərkəzi, Patentlər və ticarət nişanələrinin idarəsi) və qeyri-kommersiya təşkilatının (İxtiraçıların amerikalı klubu) xidmətləri, Rusiya Federasiyasında texnologiya və innovasiyaların dəstəyi mərkəzi (Protvin), İxtiraçıların dəstəyi və strateji texnologiyaların tətbiqi fondu, patent büroları (Moskva ş., Sankt-Peterburq ş.) və müvafiq təklifləri, həmçinin Ukrayna (Kiyev ş.) və Belorusiyanın (Minsk ş.) patent MMC-lərinin fəaliyyətləri sahəsində aidiyyəti təcrübələr təhlil olunaraq ümumiləşdirilmiş və bu əsasda Azərbaycan Respublikasında yerli ixtiraçılar tərəfindən patentlərinin rəsmiləşdirilməsinin dəstəklənməsinə dair təklif və tövsiyələr hazırlanmışdır. İş yekunlaşmışdır.

Problem 6. Enerji və infrastruktur xidmətlərinin sosial-iqtisadi inkişaf göstəricilərinə təsirinin qiymətləndirilməsi

“Azərbaycanın enerji balansının sahələrarası təhlili”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.d., prof. V.M.Vəliyev

İcraçılar:

i.f.d. İ.A.Mirzəliyev, M.M.Mehdiyev, E.H.Bağirova, S.H.İbrahimova

Tədqiqat işi çərçivəsində Sosial Hesablar Matrisi (SHM) əsasında beynəlxalq praktikada geniş istifadə olunan SHM multiplikator modelləri qurulmuşdur. Belə ki, əvvəlcə 19 iqtisadi sahə üzrə tərtib olunan Sahələrarası balansdan “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsi ayrılmış, 20 iqtisadi sahə üzrə tərtib olunmuşdur. Görülən iş daha da genişləndirilərək 96 iqtisadi sahə üzrə Sahələrarası balans qurulmuşdur və bunun əsasında SHM də 20 və 96 iqtisadi sahə üzrə tərtib olunmuşdur. Eyni zamanda SHM multiplikator modelləri də tərtib olunmuşdur. 20 sahə üzrə tərtib olunan multiplikator modelində “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsi ekzogenləşdirilmişdir. Daha geniş yəni 96 sahə üzrə tərtib olunan modeldə isə istənilən sahəni ekzogenləşdirərək sahələrin qiymətindəki müəyyən faizlik dəyişimin digər sahələrə təsirini qiymətləndirmək olar. Qeyd edək ki, simulyasiyalar bütün digər şərtlər sabit qaldığı halda qəbul edilməlidir.

Genişləndirilmiş SHM-in Leontyev qiymət multiplikatorları ilə “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsində baş verən qiymət dəyişikliklərinin Azərbaycan iqtisadiyyatına və onun sahələrinin inkişafına təsirinin qiymətləndirilməsi ilə aşağıdakı nəticələrə gəlinmişdir.

- “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsi istisna olmaqla bütün digər sahələrdə məcmu təklifin qiymət səviyyəsi sabit saxlanılmış, “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsinin məcmu təklifinin qiymət səviyyəsində dəyişiklik edilmişdir. Nəticədə bütün sahələr üzrə ekzogen təklif normalarında baş verən dəyişiklikliyin nəticələri alınmışdır;
- “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsi istisna olmaqla, bütün digər sahələrdə ekzogen təklif normaları sabit

saxlanılmış, “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsinin ekzogen təklif normalarında dəyişiklik edilmişdir. Nəticədə bütün sahələr üzrə məcmu təklifin qiymət səviyyəsində baş verən dəyişiklikliyin nəticələri alınmışdır;

- “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsinin ekzogen təklif normalarında və qalan digər sahənin məcmu təklifinin qiymət səviyyəsində edilən dəyişikliyin “Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı” sahəsinin məcmu təklifinin qiymət səviyyəsində və qalan digər sahənin ekzogen təklif normalarında yaratdığı təsirlərin nəticələri alınmışdır.

“Azərbaycanın enerjiyə qənaət və enerji effektivliyi planının tərtibi”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.n. A.D.Hüseynova

İcraçılar:

i.f.d. İ.A.Mirzəliyev, S.H.İbrahimova, D.C.Hüseynova

Tədqiqatın əsas məqsədi müxtəlif ixtisaslaşmış ölkələrin təcrübəsindən istifadə edərək Azərbaycanın enerjiyə qənaət və enerji effektivliyi planının tərtibidir.

Tədqiqat nəticəsində, ilk növbədə, enerjinin səmərəli istifadəsi sahəsində bir sıra ixtisaslaşmış xarici ölkələrinin təcrübəsi, həmçinin Azərbaycanda enerji səmərəliliyinin perspektivləri araşdırılmış və müqayisəli təhlil aparılmışdır. Daha sonra ölkənin Alternativ enerji perspektivləri tədqiq edilmiş, iqtisadi təhlili aparılmış və ölkədə bərpa olunan enerji istehsalının gücləndirilməsi nəticəsində ölkənin enerji ixracatında baş verəcək müsbət dəyişikliklər müəyyən olunmuşdur. İş yekunlaşmışdır.

“Azərbaycan-neft modelinin işlənilməsi üçün ilkin araşdırmaların aparılması”

İcraya məsul rəhbər:

i.e.d., prof. V.M.Vəliyev

İcraçı:

M.M.Mehdiyev

Tədqiqat işinin məqsədi Azərbaycan Respublikasında neft-qaz sektorunda (hasilat, emal və istifadə) baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin təhlili və qiymətləndirilməsi üçün tətbiqi modelin qurulması üçün ilkin araşdırmaların aparılmasından ibarətdir.

İşin icrası istiqamətində Excel bazasında aşağıdakı işlərin görülməsi planlaşdırılmışdır:

- Azərbaycanın bütün neft-qaz yataqları üzrə aylıq hasilat verilənlərinin toplanması və emalı;
- ölkə daxilində neft-qaz və onun məhsullarının istifadəsinin aylıq verilənlərinin toplanması və emalı;

- məlumat və idarəetmə bazasının strukturunun müəyyənləşdirilməsi.

Hazırda ilkin olaraq 2005-ci ildən başlayaraq təbii qazın istehsalı və müvafiq sektorlar üzrə istifadəsinin məlumatları toplanmış və sistemləşdirilmişdir. İşin icrası davam etdirilir.

Problem 7. İnsan kapitalının gücləndirilməsi, bilik və bacarıqların artırılması

“Müvafiq sahələrdə tanınmış yerli və beynəlxalq təlim-tədris mərkəzləri ilə əlaqələrin qurulması (modulların hazırlanması və tədbirlərin keçirilməsi)”

İcraya məsul rəhbər:

A.M.İsmayılova

İcraçılar:

K.Q.Hüseynova, S.X.Əkbərova, İ.S.Salmanova,

F.S.İmaməliyeva, Ə.M.Əhmədov

Hesabat ilində bu istiqamətdə aşağıdakı işlər görülmüşdür:

9 fevral 2015-ci il tarixdə İİETİ-də “ODTÜ Texnopark: dünəni və bu günü” mövzusunda online seminar (məruzəçilər: Ufuk BATUM və Azər KARABIYIK),

7 may 2015-ci il tarixdə “Müasir iqtisadi modellər” mövzusunda seminar (məruzəçi: Murat ÇETİNKAYA),

15-17 sentyabr 2015-ci il tarixdə “İƏT Elm Fondu ilə əməkdaşlıq əlaqələri” mövzusunda müzakirə və görüş (məruzəçi qonaq: Mansur Hüseyn SOOMRO),

22 sentyabr 2015-ci il tarixdə “Yol nəqliyyatının təhlükəsizliyi” mövzusunda təqdimat-seminar (məruzəçi qonaq: Alan ROSS və Mariya İVÇENKO),

28 sentyabr-2 oktyabr 2015-ci il tarixdə “Azərbaycanda universitet-sənaye əməkdaşlığının cari vəziyyətinin tədqiqi” mövzusunda görüş və seminar (məruzəçi qonaq: Tolga ÖZBOLAT) keçirilmişdir.

“Müəyyən olunmuş sahələr üzrə qabaqcıl beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi üçün xarici ekspertlərin dəvət olunması və ya əməkdaşların ezam olunması”

İcraya məsul rəhbər:

A.M.İsmayılova

İcraçılar:

K.Q.Hüseynova, S.X.Əkbərova, İ.S.Salmanova,

F.S.İmaməliyeva, Ə.M.Əhmədov

Hesabat ilində İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunun əməkdaşları ümumilikdə, 10 xarici elmi ezamiyyədə olmuş, elmi və elmi-texniki tədbirlərdə iştirak etmişlər.

Problem 8. Kitabxana işinin təşkili, elmi ədəbiyyatların icmallaşdırılması və elmi nəşr işlərinin təşkili

İcraya məsul rəhbər:

S.Z.Abbasəliyeva

İcraçılar:

T.Ş.Salifova, Ş.M.Əliyeva

Hesabat ilində bu istiqamətdə aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- Mütəmadi olaraq kitabxana işləri yerinə yetirilmişdir. İl ərzində kitabxanaya 4 dəfə olmaqla 73 ədəd kitab alınmışdır. Kitabxanaya daxil olan dövrü mətbuat və elmi ədəbiyyatların kataloqları və xülasələri hazırlanmışdır.

- İnstitutun "Azərbaycanda iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi xüsusiyyətləri və problemləri" adlı 44 məqalədən ibarət Elmi əsərlər toplusunun XIV- Xüsusi buraxılışı nəşrə təqdim edilmişdir.

- İnstitutun 50 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq Cənab Nazirin F-54 nömrəli 2014-cü il 8 may tarixli əmrinə əsasən hazırlanan Tədbirlər planında nəzərdə tutulan müvafiq bəndin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə İnstitutun 50 illik elmi-tədqiqat fəaliyyətini əks etdirən "Azərbaycanda iqtisadi inkişafın elmi əsaslarını işləyən ilk tədqiqat institutu – 50" adlı kitabın üzərində yenidən işlənmiş və geniş tirajla nəşr edilmişdir.

- İnstitutun 2014-cü il "Azərbaycanda iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi xüsusiyyətləri və problemləri" adlı Elmi əsərlər toplusunun 19 elmi məqalədən ibarət XIV buraxılışı nəşr olunmuşdur.

- İnstitutun elmi-işlər üzrə direktor müavini Oruc İbrahimovun "Методологические основы статистики национального богатства" adlı 16,9 çap vərəqindən ibarət 270 səhifəlik elmi monoqrafiyası hazırlanaraq çapa təqdim olunmuşdur.

Dövlət proqramlarının, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman, sərəncam və tapşırıqlarının aidiyyəti üzrə icrası

istiqamətində Nazirliyin müvafiq əmr və göstərişləri ilə İnstituta tapşırılmış Dövlət proqramlarından, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman, sərəncam və tapşırıqlarından irəli gələn vəzifələr aidiyyəti üzrə icra olunmuşdur.

İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin Kollegiyasının qərarlarının, İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin əmr və tapşırıqlarının, eləcə də müxtəlif qurumlardan daxil olmuş digər sənədlərin icrası ilə bağlı cari işlərin yerinə yetirilməsi

istiqamətində İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin Kollegiyasının qərarlarının, İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin əmr və tapşırıqlarının, eləcə də müxtəlif qurumlardan daxil olmuş digər sənədlərin icrası ilə bağlı cari işlər aidiyyəti üzrə yerinə yetirilmişdir.

II. XARİCİ ƏLAQƏLƏR

Beynəlxalq təşkilatlarla və xarici partnyorlarla aparılan işlər

Əvvəlki illərdə olduğu kimi hesabat ilində İnstitutda beynəlxalq qurumlarla, xarici partnyorlarla işlərin aparılması davam etdirilmişdir.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (ECO) ilə əməkdaşlıq bir-neçə istiqamət üzrə aparılmışdır:

- i. İƏT-in Bakıda Tədqiqat Mərkəzinin Nizamnaməsinin Azərbaycan Hökuməti tərəfindən təsdiq edilməsi məqsədilə müvafiq yazışmalar aparılmış, zəruri sənəd layihələri araşdırılaraq, tərtib edilmişdir. Hal-hazırda Mərkəzinin fəaliyyətinin təmin olunması məqsədilə Prosedur Qaydalarının (Rules of Procedure) hazırlanmaqdadır. Növbəti mərhələdə 2016-cı ilin birinci rübündə hazırlanmış sənəd layihələrinin AR Nazirlər Kabinetinə göndərilməsi nəzərdə tutulur.
- ii. İƏT-lə birgə əməkdaşlıq çərçivəsində *“İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı üzv ölkələrində ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi sahəsində təcrübə mübadiləsi və qurumlararası əməkdaşlığın gücləndirilməsi”* mövzusunda tədqiqat layihəsi istiqamətində işlər davam etdirilmiş, müvafiq hesabatlar qarşı tərəfə təqdim edilmiş, bununla belə iş planı üzrə işlərin başa çatdırılması yekunlaşmadığı üçün İƏT tərəfindən müqavilə müddətinin uzadılması tövsiyyə olunmuşdur.
- iii. Təqdim olunmuş digər *“Ümumi Tarazlıq Modelinin (ÜTM) İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrdə tətbiq imkanlarının öyrənilməsi və potensialın gücləndirilməsi”* mövzusunda tədqiqat təklifi üzrə İƏT-in müvafiq tövsiyyəsi nəzərə alınmaqla işlərin aparılması davam etdirilmişdir. Belə ki, bu məqsədlə Qırğızıstanın Maliyyə Nazirliyi nəzdində Təlim Mərkəzi ilə əlaqə qurulmuş və üzv ölkələrin mütəxəssisləri üçün *“İqtisadi analizin təsiri”* mövzusunda 2-ci regional təlimin təşkili məqsədilə əməkdaşlıq davam etdirilir.
- iv. Hesabat ilində *3-4 dekabr 2015-ci il* tarixlərində Ankara şəhərində (Türkiyə Respublikası) Türkiyə İnkişaf Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə *İƏT-in İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) İqtisadi Tədqiqatlar üzrə Daimi İşçi Qrupunun 4-cü və “İqtisadiyyat” Jurnalının Redaksiya Heyətinin 3-cü iclaslarında* iştirak edilmiş, birgə tədqiqat layihələrinin, eləcə də *“İqtisadiyyat” Jurnalının* fəaliyyəti üzrə hesabat-təqdimatlar keçirilmişdir. Jurnalın Baş redaktorluğu yenidən Azərbaycan tərəfinə (V.Vəliyev) həvalə olunmuşdur.
- v. Nəhayət İƏT-in *13-17 dekabr 2015-ci il* tarixlərində Tehran şəhərində (İran İslam Respublikası) *Daimi Nümayəndələr Şurasının (RPC) 26-cı iclasında* (N.Məmmədov) iştirak etmiş, yuxarıda sadalanan məsələlərlə yanaşı, *İƏT-in Baş katibinin rəhbərliyi ilə nümayəndə heyətinin* ölkəmizə planlaşdırılan səfəri işçi qaydada müzakirə edilmişdir.

Orta Doğu Texniki Universitetinin nəzdində Texnopark ilə əməkdaşlıq iki istiqamət üzrə aparılmışdır:

- i. Universitet-Sənaye əməkdaşlığının gücləndirilməsi, texnoparklarla işin təkmilləşdirilməsi istiqamətində **Orta Doğu Texniki Universitetinin**

nəzdində Texnoparkla sıx əməkdaşlıq nəzərə çarpacaq dərəcədə inkişaf etdirilmişdir. Belə ki, ODTU Texnoparkın maliyyə dəstəyi ilə qurumun əməkdaşı xanım Azər Karabıyık **3 noyabr 2014-cü il - 30 iyun 2015-ci il tarixlərində** Bakıda (İqtisadi İslahatlar ETİ-də) fəaliyyət göstərmişdir.

- ii. Azərbaycanda texnoparkların inkişafı və fəaliyyətinin ekspert qiymətləndirməsinin həyata keçirilməsi məqsədilə **2015-ci ilin 28 sentyabr – 2 oktyabr** tarixlərində ODTU Texnoparkın əməkdaşı Tolga Özbolat tərəfindən “*Azərbaycanda universitet-sənaye əməkdaşlığının cari vəziyyətinin tədqiqi*” mövzusunda qısa müddətli tədqiqat aparılmışdır. İslam İnkişaf Bankının (IDB) və ODTU Texnoparkın birgə maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən tədqiqatda 10 ali təhsil və tədqiqat müəssisələri ziyarət edilmiş, Azərbaycanda texnoparkların qurulması və inkişafı tədqiq edilmiş, müvafiq hesabat hazırlanmışdır.

İslam İnkişaf Bankı (IDB) və **İslam Tədqiqat və Təlim İnstitutunun (IRTI)** ilə əməkdaşlıq çərçivəsində **14-18 dekabr 2015-ci il** tarixlərində Xaçmaz şəhərində “*Yoxsulluğun azaldılması üçün İslami mikromaliyyələşmə*” mövzusunda növbəti regional təlimin keçirilməsi baş tutmuşdur.

Qazaxıstanın “Dövlət-Özəl Sektor Əməkdaşlıq Mərkəzi” ilə **2015-ci ilin 25 dekabr** tarixində Anlaşma memorandumu imzalanmış və ilkin addım kimi “*Qazaxıstanda regional səviyyədə ümumitarazlıq modelinin (CGE) modelinin genişləndirilməsi*” mövzusunda birgə tədqiqatın aparılmasına dair razılığa gəlinmişdir.

Ezamiyyələr

Son illərdə olduğu kimi, hesabat ilində də İnstitutun əməkdaşları **13 respublika xarici** və **15 respublika daxili** ezamiyyələrdə olmuşlar. Ölkə xarici ezamiyyələrin 8-i təşkilatçılar, 2-si təşkilatçılar və İİETİ tərəfindən, qalanları, eləcə də ölkə daxili ezamiyyələrin hamısı İİETİ tərəfindən maliyyələşdirilmişdir.

Görüşlər

Hesabat ilində İnstitutda Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyinin (TİKA) Bakı Proqram Koordinatorluğunun rəhbəri və nümayəndə heyəti, Qazaxıstanın “Dövlət-Özəl Əməkdaşlıq Mərkəzi”nin nümayəndəsi, Dünya Bankının Şərqi və Mərkəzi Asiya Qonşuluq Siyasətinin Regional Yol Təhlükəsizliyi (TRACECA) Layihəsinin rəhbəri cənab Alan Rossun və nümayəndə heyəti, Alman Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GİZ) nümayəndə heyəti və modelləşdirmə sahəsində eksperti, eləcə də CAREC (Çin Xalq Respublikası) İnstitutun rəhbərliyi və nümayəndə heyətləri, İƏT Elm Fonudunun prezidenti cənab Mansur Hüseyin Soomro, ODTU Texnoparkın nümayəndəsi cənab Ufuq Batum və Tolga Özbolat ilə görüşlər keçirilmişdir.

III. LAYİHƏLƏRİN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ VƏ İDARƏOLUNMASI

Dövlət büdcəsi vəsaitləri ilə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1 oktyabr 2015-ci il tarixli 290s nömrəli Sərəncamına əsasən İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi ilə İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu arasında müqavilə əsasında “Azərbaycanda innovasiya aktivliyinin qiymətləndirilməsi və innovasiya fəaliyyətinin səmərəsinin artırılması üçün təklif və tövsiyələrin hazırlanması” mövzusunda tədqiqat işi həyata keçirilmişdir.

Xarici fondların vəsaiti ilə

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) dəstəyi ilə “İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı üzv ölkələrində ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi sahəsində təcrübə mübadiləsi və qurumlararası əməkdaşlığın gücləndirilməsi” və “Ümumi Tarazlıq Modelinin (ÜTM) İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrdə tətbiq imkanlarının öyrənilməsi və potensialın gücləndirilməsi” mövzularında tədqiqat işlərinin həyata keçirilməsi davam etdirilmişdir.

İİETİ-nin büdcəsində maliyyələşmə yolu ilə (Sifariş əsasında)

Cari ildə “ADA” Universiteti ilə əməkdaşlıq davam etdirilmiş, “İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Tədqiqat Mərkəzinin fəaliyyəti üzrə prosedur sənədlərinin və kadr potensialının gücləndirilməsi modulların hazırlanması” mövzusunda tədqiqat işi həyata keçirilmişdir.

IV. ELMİ VƏ ELMİ-TEXNİKİ TƏDBİRLƏR

Hesabat ilində kadr potensialının gücləndirilməsi məqsədilə müxtəlif xarakterli elmi və elmi-texniki tədbirlərin keçirilməsi davam etdirilmişdir. Belə ki, **2015-ci ilin 9 fevral** tarixində ODTU Texnoparkın (Türkiyə Respublikası) əməkdaşları “*ODTÜ Texnopark: dünəni və bu günü*” mövzusunda onlayn, **2015-ci ilin 6 may** tarixində isə Gazi Universitetinin (Türkiyə Respublikası) dosenti cənab Murat Çetinkayanın məruzəsi ilə “*Müasir iqtisadi modellər*” mövzusunda seminarlar, **2015-ci ilin 15-17 sentyabr** tarixlərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (ECO) Elm Fondunun prezidenti cənab Mansur Hüseyin Soomronun təqdimatında, **2015-ci ilin 22 sentyabr** tarixində beynəlxalq ekspert cənab Alan Rossun və layihə əməkdaşı xanım Mariya İvçenkonun təqdimatında Avropa Komissiyası tərəfindən maliyyələşdirilən TRASEKA proqramının icrası istiqamətində həyata keçirilən layihə çərçivəsində “*Yol nəqliyyatının təhlükəsizliyi*” mövzusunda təqdimat-seminar, **2015-ci ilin 28 sentyabr – 2 oktyabr** tarixlərində isə ODTU Texnoparkın əməkdaşı cənab Tolga Özbolatın iştirakı ilə qısa müddətli mütəxəssis qiymətləndirməsi seminarı, və nəhayət **2015-ci ilin 14-18 dekabr** tarixlərində İslam İnkişaf Bankı (IDB), İslam Tədqiqat və Təlim İnstitutunun (IRTI) və İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunun (İİETİ) birgə təşkilatçılığı çərçivəsində Xaçmaz şəhərində Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tajikistan və Özbəkistanın nümayəndələri üçün “*Yoxsulluğun azaldılması üçün İslami mikromaliyyələşmə*” mövzusunda təlim keçirilmişdir.

V. VEB SƏHİFƏNİN İDARƏOLUNMASI

İnstitutun fəaliyyəti haqqında geniş ictimaiyyətin məlumatlandırılması məqsədilə hesabat ili ərzində veb səhifə (www.ier.az) vasitəsilə işlərin aparılması davam etdirilmişdir. Ümumilikdə, hesabat ili ərzində veb səhifə vasitəsilə müxtəlif məzmunlu 22 xəbər mətni yayımlanmışdır ki, onlardan 16-ı press-reviz, 1-i məlumat və 5-i elan olmuşdur.

VI. KADR POTENSİALININ GÜCLƏNDİRİLMƏSİ

Hesabat ilində İnstitutun əməkdaşları iqtisadiyyat və sənaye nazirinin 29 yanvar 2014-cü il tarixli, F-08 (Treninqlərin təşkil edilməsi haqqında) nömrəli əmrinin icrası icrasına əsasən **15 təlimdə** iştirak etmişlər.

VII. NƏŞRLƏR

Hesabat ilində sahibkarların maarifləndirilməsi məqsədilə *“Logistika: məlumat kitabı”*, *“Müəssisənin rəqabətqabiliyyətliliyini necə yüksəltməli?”*, *“İnnovasiya sual-cavabda”* adlı vəsaitlərin hazırlanması üzrə iş aparılmış, vəsaitlər ilkin formada nəşr üçün hazırlanmışdır. Onlardan *“İnnovasiya sual-cavabda”* adlı vəsait hesabat ilində ardıcıl olaraq, *“İqtisadiyyat”* qəzetində işıq üzü görmüşdür.

VIII. ELMİ KATİBLİK ÜZRƏ İŞLƏR

2015-ci il ərzində İnstitutun Elmi Şurasının 5 iclası keçirilmişdir. İclaslarda İnstitutda yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işlərinin mövzuları, doktorant və dissertantların dissertasiya işlərinin mövzuları və s. bu kimi məsələlərin müzakirələri təşkil olunmuş, həmçinin doktorantlarının attestasiyalarının nəticələri, 2015-ci ildə İnstitut tərəfindən yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işlərinin planına dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı təkliflər müzakirə edilmiş və müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1 iyul 2010-cu il tarixli 129 nömrəli “Doktoranturların yaradılması və doktoranturaya qəbul Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında Qərarı və fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul məqsədilə “Respublika” qəzetinin 17 oktyabr 2015-ci il tarixli 226 (5387) nömrəli sayında verilmiş elana əsasən İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutunda doktoranturaya qəbul imtahanları keçirilmişdir. Ümumilikdə, fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya altı ixtisas üzrə 8 nəfər, dissertanturaya isə 6 ixtisas üzrə 6 nəfər sənədlərini təqdim etmişdir. Elmlər doktorluğu hazırlığı üzrə dissertanturaya ayrılmış 2 ixtisas üzrə 2 nəfər sənədlərini təqdim etmişdir. Qəbul imtahanlarında yüksək nəticə göstərən 6 nəfər namizəd fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul edilmişdir. 25 dekabr 2015-ci il tarixdə keçirilmiş İnstitutun Elmi Şurasının qərarı ilə 6 nəfər namizəd fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktoranturaya, 6 nəfər namizəd fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə dissertanturaya, 2 nəfər namizəd isə elmlər doktorluğu hazırlığı üzrə dissertanturaya qəbul edilmişlər.

17 dekabr 2014-cü il tarixində İnstitutda təhsil alan doktorantların attestasiyası keçirilmişdir.

Bu günki tarixə İnstitutda fəlsəfə doktoru proqramı üzrə 2 nəfəri 1-ci kurs əyani, 3 nəfəri 1-ci kurs qiyabi, 1 nəfəri 2-ci kurs əyani, 3 nəfəri 2-ci kurs qiyabi, 4 nəfəri 3-cü kurs əyani, 8 nəfəri 3-cü kurs qiyabi, 9 nəfəri 4-cü kurs qiyabi olmaqla 30 doktorant və 18 dissertant, elmlər doktoru proqramı üzrə isə 10 dissertant təhsil almışdır. 2015-ci il 30 dekabr tarixindən fəlsəfə doktoru proqramı üzrə təhsil alan 2 nəfəri əyani, 7 nəfəri qiyabi doktorant və 9 dissertant təhsil müddətinin sona çatması ilə əlaqədar olaraq doktoranturadan və dissertanturadan xaric ediləcəkdir.

2015-ci ildə İnstitutun 2 doktorantı və 1 dissertantı dissertasiya işlərini ilkin variantda bitirərək təqdim etmiş, onların namizədlik dissertasiyası ilkin müzakirədən müvəffəqiyyətlə keçmiş və müvafiq Dissertasiya Şuralarına təqdim olunmaları haqda qərar qəbul edilmişdir. Eyni zamanda, İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu tərəfindən aparıcı təşkilat kimi 8 namizədlik dissertasiya işlərinin müzakirəsi təşkil edilmiş, onlara müvafiq rəylər verilmişdir. Bir sıra dissertasiya işlərinin avtoreferatlarına, dissertasiya işlərinin əsas müddəalarını özündə əks etdirən təhriri-məruzələrə İnstitutun əməkdaşları tərəfindən müvafiq rəylərin verilməsi təmin olunmuşdur.